Seniorenraad Nijmegen

College van burgemeester en wethouders
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Nijmegen, 15 juli 2025

Betreft: gevraagd advies over de Visie Financiële Bestaanszekerheid

Geacht college,

Met genoegen hebben we kennisgenomen van dit visiestuk. In uw Evaluatie Armoedeagenda 2020-2024 van 26 maart 2024 benoemt u uw ambities: alle Nijmegenaren kunnen voorzien in hun levensonderhoud en Nijmegenaren, die in armoede wonen, wordt perspectief geboden. Uw Startnotitie beleidskader Financiële Bestaanszekerheid van 24 september 2024 borduurt hierop door en uw Visie Financiële Bestaanszekerheid, voorliggend, zet uw ambities definitief in de steigers.

Het continuüm van Programma Vereenvoudiging Inkomensondersteuning voor Mensen (VIM) van de landelijke overheid en, in het verlengde daarvan, de visie en de ambities van de gemeente Nijmegen en, ook in het verlengde hiervan, de uitvoering door de ambtenaren en de "werkvloer" de Stips e.a. maakt dat we er veel vertrouwen in hebben dat deze visie zijn waarde zal laten zien en dat we als stad trots kunnen zijn op de manier waarop wij samen solidariteit een gezicht geven.

Bij het lezen, herlezen en overdenken van deze visie valt vooral de degelijkheid van het document op. Het ademt ambitie — als een goed gerijpte wijn. De opbouw is stevig en doordacht, en de inhoud staat als een huis. U zult in dit advies dan ook geen grote wijzigingsvoorstellen aantreffen.
Als dit advies ertoe bijdraagt dat u met nog meer oog kijkt naar de positie van de senior — de oudere Nijmegenaar in al zijn kwetsbaarheid, met name op het gebied van financiële bestaanszekerheid — en u daar bij de uitvoering van het beleid rekening mee houdt, dan is deze advisering geslaagd.

Senior Nijmegenaar (m/v)
Senioren zijn een zeer diverse groep. In het kader van Financiële Bestaanszekerheid zijn drie thema's relevant: Zichtbaarheid van de groep in al zijn diversiteit, zicht verkrijgen op basisvaardigheden van senioren en dat in relatie met de financiële levensloop inclusief uitfasering en inbedding van de senior in de wijk, naast volwassenen en jeugd en gezin.

Adviezen
Monitoring op zichzelf staand
In de evaluatie van Armoedeagenda 2020-2024 wordt beschreven hoe Nijmegen haar best gedaan heeft om de burgers van dienst te zijn. De voorliggende visie borduurt daarop door en voegt eraan toe dat beleid vanuit de Doe-stand van die periode nu doorontwikkeld wordt naar beleid waaraan Monitoring toegevoegd is.

Alle adviesraden benaderen deze visie vanuit hun achterban. Onze achterban is divers. Hugo de

Jonge, oud-minister, heeft het begrip derde levensfase ingevoerd. Je bent kind en groeit op in een gezinssituatie. Je bent volwassen en gaat de kost verdienen en investeert in een toekomstige AOW en pensioen. Je gaat met pensioen en bent oud. Die tijd is voorbij. De oorspronkelijke derde levensfase is vervangen door de derde en vierde levensfase. Deze ontwikkeling is hier zeer relevant, omdat daarmee alle senioren linksom, rechtsom, vertegenwoordigd zijn in alle geledingen van de bevolking: vroeg pensioneerden, werkende armen, ZZP'ers, mensen met een AOW-uitkering; al dan niet aangevuld met een klein pensioen, mantelzorgers, die hun inkomensderving accepteren, omdat hun partner prioriteit geniet boven het inkomen. Tot afhankelijke en mogelijk relatief arme ouderen, die onder hoge lasten gebukt gaan. Senioren horen thuis in de achterbannen van alle adviesraden.

Het monitoren van Senioren is dus geen sinecure. In beleidsstukken worden ouderen vaak niet specifiek benoemd. Vanuit specifiek beleid is dat begrijpelijk. Omgekeerd is het niet vanzelfsprekend dat ouderen altijd passen in het aangeboden format. Als Seniorenraad hebben wij daar, gelet op de diversiteit van de mensen, die onder de paraplu Senioren vallen, geen gedegen oplossing voor.

Advies Benoem senioren in uw vorm te geven monitoringsinstrumenten. Het specifiek benoemen wie Senioren zijn en binnen welke kaders ze zichtbaar gemaakt gaan worden, is voor de bekende nulmeting cruciaal. De zichtbaarheid van Senioren binnen de toekomstige monitoringsresultaten kan dan aangescherpt en verbeterd en ingezet worden.

De benodigde basisvaardigheden in relatie met financiële levensloop
Ongeveer 10 % van de Nijmeegse beroepsbevolking is en blijft bij de digitale transitie functioneel laaggeletterd en dat percentage is stabiel. Dit percentage is onder de Senioren in onbekende mate waarschijnlijk groter en dat is inclusief een grote groep autochtone Nijmegenaren.

Juist omdat de groep Senioren zo divers van samenstelling is en omdat de financiële bestaanszekerheid van deze groep onder druk staat en deze groep nog degelijk maatschappelijk relevante diensten verleent, is het zinvol om deze geleding met (digitaal) geld en financiële planning te leren omgaan. In 5.2 benoemt u financiële educatie bij jongeren door inzet van geldlessen als Moneyways en Moneystart. Bij het financieel uit faseren van werk, inkomen en armoede of behoud van Financiële Bestaanszekerheid hebben (aanstaande)senioren baat bij financiële educatie Het verder door ontwikkelen van de frisse ontwikkelingen, die de bibliotheken doormaken en de praktische vraag gestuurde aanpak van de Stips en in het verlengde hiervan de dienstverlening door Bindkracht 10, die u bij speerpunt 5.2 ook benoemt, zijn zeer bijdragend.

Advies Integreer deze educatieve uitdaging voor senioren binnen de al bestaande structuren. Niet alleenop individueel niveau, maar ook op "klassikaal" lesniveau.

2.1 Instituut Publieke Economie IPE
Als de adviezen uit het rapport Instituut Publieke Economie (IPE) daadwerkelijk ingevoerd worden, biedt dat kansen en bedreigingen. Bedreigingen omdat de verschuivingen van regelingen van lokale naar landelijke overheid bij niet adequate overhevelingen veel mensen buiten de financiële boot kan laten vallen. Denk aan de Individuele Inkomenstoeslag en aan de Collectieve aanvullende Zorgverzekering (CAZ). Als regelingen ter bevordering van participatie samengevoegd worden tot een toelage biedt dat door de vereenvoudiging van regeling kansen voor de toegankelijkheid ervan.

Advies
Als dit voorstel voor eenvoudigere inrichting van inkomensondersteuning daadwerkelijk uitgevoerd wordt, is ons advies de transitie strak te monitoren.

2.3 Samenhang andere beleidsthema's. Zoals Vergrijzing
De gezondheidsagenda van de gemeente Nijmegen is grotendeels gestoeld op de 6 dimensies van Positieve Gezondheid van Machteld Huber. De vertaling van het in een lijn brengen van de leidende principes van goede gezondheid met de uitgangspunten voor financiële bestaanszekerheid is zowel logisch als zinvol.

Binnen de gezondheidszorg worden de effecten van armoede en achterstand en nadelige gezondheidseffecten van een laag economische status en de gevolgen van een niet gegarandeerde financiële bestaanszekerheid op de ervaren gezondheid en de verminderde levensverwachting steeds beter gezien. Bij preventiebeleid komt het sociaal domein steeds vaker in beeld. Zelfs in de artsenopleiding wordt steeds meer gepleit om bij de beoordeling van gezondheidsproblemen de gevolgen van achterstand en financiële bestaansonzekerheid mee te wegen.

De van oudsher bestaande samenwerking tussen huisarts, verpleegkundige en het sociaal domein is door landelijke en zeker ook lokale regelgeving, financiële en organisatorische schotten, zoals de vorming van gezondheidscentra naast aparte huisvesting van het sociaal domein, grotendeels verdwenen. De wens om steeds meer samen te werken om diezelfde patiënt, hulpvrager, klant te bedienen groeit. De gemeente kan via invloed vanuit de VNG landelijke schotten, die samenwerking belemmeren, beïnvloeden en herzien en kan vanuit haar bevoegdheid het sociaal domein aansturen en de samenwerking met de eerste lijn stimuleren en faciliteren.

De gemeente heeft destijds besloten senioren niet onder te brengen in een buurtteam, maar om dat bij Sterker onder te brengen. Hier lopen meerdere initiatieven, zoals Sociaal Arrangeren, wat valt onder Lentl met Sterker als uitvoerende partij. Bij Sociaal Arrangeren zijn er momenteel zes praktijken c.q. gezondheidscentra aangesloten en wel op basis van wat de huisartsen aanleveren aan geïndiceerde patiënten. Het is niet te overzien wat er in relatie met Financiële Bestaanszekerheid verder gebeurt. Zeker lijkt wel dat senioren in dit opzicht niet stadsdekkend bediend worden.

De grote op ons afkomende gevolgen van vergrijzing behoeven ook in dit kader geen verdere toelichting.

<u>Adviezen</u>
De Financiële Bestaanszekerheid van de Nijmeegse senior is gebaat bij een goede samenwerking; zoals hierboven beschreven.

We adviseren de samenwerking tussen beleidsmakers binnen de gemeente te stimuleren en zo mogelijk belemmerende schotten af te breken. Zeker op stadsdeelniveau en op wijkniveau is hier winst te behalen.

We adviseren om samenwerking tussen het sociaal domein en de eerste lijn verder weer te intensiveren en senioren als aparte groep te integreren binnen de buurtteams. We realiseren ons dat dit zeer tegen de bestaande regelingen, die in het verleden met veel overleggen tot stand gekomen zijn, ingaat en dat oude discussies weer gevoerd moeten worden.

Cijfers en ontwikkelingen
Zoals eerder gesteld is de groep Senioren divers. Bij de bespreking van de cijfers en ontwikkelingen valt op dat m.n. de zichtbaarheid van ouderen ondermaats is. Ouderen kunnen gevonden worden bij eenpersoonshuishoudens, de groep 45-65, 65+, inkomen uit werk, uitkering en pensioen/AOW. Bij het blokje Bijstandsuitkeringen is het zinvol te weten wat het aandeel is van ouderen zonder verder perspectief op werk en mogelijk zonder verdere wensen op werkverkrijging. Bij het blokje schulden is het nuttig te weten wat het aandeel van ouderen is binnen deze groep. In het kader van Financiële Bestaanszekerheid is het zinvol inzicht te krijgen in de financiële positie van deze groepen, die

worstelen met de schuivende financiële panelen, die een uitfasering van het werkzame en geldverdienende leven inluiden.

Advies
Breng deze groepen beter in kaart en zoek dwarsverbanden. Dat maakt maatwerk mogelijk en voorkomt ook dat er veel instanties zich bezighouden met opties die mogelijk in feite geen opties meer zijn. Bovendien wordt monitoring bij deze dan gedefinieerde groepen efficiënter.

Visie
Het kennisnemen van de visie op Financiële Bestaanszekerheid is een groot feest. Met name het benoemen van de speerpunten Eerder is beschreven dat Senioren een diverse groep vormen en vanuit dat standpunt is het logisch te veronderstellen dat senioren, op kinderen na, bij het beschrijven van de diversiteit van de doelgroep in alle groepen vertegenwoordigd zijn. Kinderen groeien op in armoede. Het boven beschrevene meenemend zijn er ook senioren, die hun leven in armoede slijten. Voor zover bekend doet de gemeente Nijmegen niet aan doelgroepenbeleid. Echter; kennis hebben van de groep senioren geeft inzicht in hoe deze groep worstelt met Financiële Bestaansonzekerheid.

Advies
Verkrijg meer inzicht in deze groep. Dat maakt maatwerk op het niveau werk, inkomen armoede, huisvestingsproblemen (huur, energie), zorg in samenwerking met het sociaal domein en de eerste lijn meer succesvol. Wederom: monitoring wordt mogelijk.

Speerpunten
5.1 Verstevigen van de basis Senioren weten hun weg naar de Stip goed te vinden als het gaat om energieproblemen. Voedselnood blijft vaak verborgen. Persoonlijke observaties als vrijwilliger FB in de wijk laat zien dat vooral migranten en gezinnen gebruik maken van de voedselbank. Waarom senioren ondervertegenwoordigd zijn, is vanuit niet gevalideerde observaties niet te duiden. Deze groep “onzichtbaren” met schaamte kan wel geholpen worden via de omweg tijdens het leefstijladvies bij de POH-ouderenzorg en de huisarts en het uitdelen van het Stip-recept bij het verstrekken van de griepspuit. De Easy Care meetmethode van de huisarts kan een krachtig instrument zijn om deze problematiek zichtbaar te maken. Hoe dan ook is er vanuit deze plek geen advies te maken

5.2 Stimuleren meedoen. Extra aandacht voor beperkte basisvaardigheden is al aan de orde geweest. Onze advisering voegt, dit gedeelte lezend, niet veel toe. Behalve dat we naast de financiële educatie voor kwetsbare jongeren ook aandacht vragen voor kwetsbare ouderen.
De overwegingen over de Stadspas onderschrijven we ten zeerste en met de nu voorliggende gegevens vinden we het te vroeg hierover te adviseren.

5.3 Maatwerk In het huidige coalitieakkoord is opgenomen dat de doorbraakaanpak verder verbreed wordt. Buurtteams Volwassenen en buurtteams Jeugd en Gezin zijn getraind in deze aanpak. De hele transitie van ouderenzorg richting centrale gemeente is bekend en het is onbegrijpelijk dat, gelet op eerdere en op meerdere plaatsen benoemde diversiteit van de Senioren, de Nijmeegse oudere (Zie advies monitoring en de benodigde basisvaardigheden) geen eigen plek heeft binnen de buurtteams als het gaat om Financiële Bestaanszekerheid.

Advies
Geef senioren binnen de buurtteams een eigen gezicht en een eigen doorbraakteam.
Op stadsdeelniveau en op wijkniveau werkt dat waarschijnlijk beter dan vanuit de centrale aansturing vanuit de gemeente. V.w.b. signalering en begeleiding.

5.4 Perspectief Bij het advies monitoring en de benodigde basisvaardigheden is de diversiteit van de groep senioren besproken. Zowel in samenstelling als in leeftijd als in de relatie met Financiële Bestaanszekerheid als het gaat om werken/ niet werken, bijstand/AOW, etc. U benoemt maatschappelijke participatie in de Participatiewet in Balans. In 5.3 heeft u het over maatwerk Maatschappelijke participatie betekent voor senioren iets totaal anders, alweer die diversiteit, dan voor volwassenen. De inkomenspositie van werkende armen, van oudere werkelozen, die op de arbeidsmarkt geen plek meer kunnen verkrijgen of er niet meer voor kiezen het toch te proberen, mantelzorgers, die voor hun partner zorgen en niet kunnen solliciteren of nog maar zo weinig werken dat ze te maken krijgen met een armoedeval en maatschappelijke isolatie, etc. Is geschikt voor maatwerk.

Advies
Hier komen maatwerk en perspectief samen en is het advies hetzelfde als dat van

5.3. De meerwaarde wordt extra duidelijk dat als extra voordeel vrijwilligerswerk en actief worden in de wijk als voorliggende voorziening eerder zichtbaar en bereikbaar wordt.

Financiën
Wordt nog aangevuld. Uiteindelijk blijkt de waarde van een visie uit de praktijk: the proof of the pudding is in the eating. In dat licht is een solide financiële onderbouwing van doorslaggevend belang voor de uitvoerbaarheid van deze Visie. Als Seniorenraad zien wij deze dan ook graag tegemoet zodra deze beschikbaar is.

Evaluatie en monitoring.
Deze pagina laat aan duidelijkheid en degelijkheid niets te wensen over. Niets dan lof. Voor de Seniorenraad staat of valt dit stuk bij de zichtbaarheid van senioren. Zie ons eerste advies.

Graag zien wij uw reactie op het bovenstaand advies tegemoet.

Met vriendelijke groeten,

Marianne de Bruijn
Voorzitter Seniorenraad Nijmegen

Julia Portier
Ambtelijk secretaris Seniorenraad
Postbus 9105
6500 HG NIJMEGEN
j1.portier@nijmegen.nl

Opgesteld door:
René Olearnik, lid Seniorenraad